

> Retouradres

ONGERUBRICEERD / GEEN MERKING

Algemene Rekenkamer
t.a.v. drs. P.J. Duisenberg, president
Lange Voorhout 8
2514 ED Den Haag

Onze referentie
BZ2626816

Datum 23 april 2026
Betreft VO2025 BHO - bestuurlijke reactie concept rapport

Geachte heer Duisenberg,

Bij brief van 14 april 2024 heeft u mij het concept-rapport Verantwoordingsonderzoek 2025 Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (XVII) doen toekomen. Graag maak ik gebruik van de geboden gelegenheid om te reageren op de daarin opgenomen conclusies en aanbevelingen.

Controle doorvoer strategische goederen

U constateert in uw onderzoek dat Nederland in lijn met zijn internationale verplichtingen een controleregime op de doorvoer van strategische goederen heeft ingericht en hieraan voldoet. Daarbij constateert u dat de Douane de afgesproken controles uitvoert en de vergunningverlening goed verloopt. Gezien deze controles en handhaving een verantwoordelijkheid van de Douane zijn, onder beleidstoezicht van het ministerie van Buitenlandse Zaken, stemt mij dat tevreden.

Het gegeven dat exportcontrole tot doel heeft om ons veiligheidsbelang te dienen door ongewenst gebruik te *voorkomen*, maakt dat het werken met concrete, meetbare maatschappelijke effecten inclusief transparante verantwoording binnen dit beleidsdomein in de praktijk slechts beperkt mogelijk is. Het gaat hier immers om het *voorkomen* van ongewenste situaties. Exportcontrole vindt plaats op basis van risico-inschattingen waardoor het zelden met volledige zekerheid te zeggen is of een export wel of niet bij zou hebben gedragen aan ongewenst eindgebruik. Kwantiteiten als aantallen afgewezen vergunningen, handavingsonderzoeken of proces-verbalen geven niet een volledig beeld van hoeveel ongewenst eindgebruik van strategische goederen door een zorgvuldig en effectief Nederlands exportcontrolesystematiek voorkomen is.

Dit neemt niet weg dat het van belang blijft om, waar mogelijk, de prestaties en resultaten van ons exportcontrolesystematiek inzichtelijker te maken en het kabinet neemt dit aandachtspunt in de reguliere rapportages over exportcontrole ter harte.

Uw rapport kijkt specifiek naar de categorie doorvoer van strategische goederen, met overlading. U constateert dat het controlebeleid op doorvoer vooral focust op

de controle van militaire goederen en dat de doorvoer van de dual-use goederen minder goed in beeld is. U stelt daarbij dat op de effectiviteit van deze specifieke controles 'nauwelijks zicht' is. De doorvoer van strategische goederen vormt - bezien in het bredere kader van exportcontrole - een zeer klein deel van het exportcontroledomein. Het zicht dat het kabinet heeft op de doorvoer van strategische goederen is volledig in lijn met de relevante wettelijke EU-kaders. Hiervoor geldt dat er een vergunningplicht, of in sommige gevallen een meldplicht, geldt voor militaire goederen, en dat de doorvoer van dual-use goederen in beginsel¹ niet gecontroleerd wordt omdat hier een wettelijke basis voor ontbreekt. Additionele maatregelen zijn disproportioneel, zorgen voor extra regeldruk en hebben negatieve gevolgen voor de concurrentiepositie van Nederland.

Ten slotte over de effectiviteit van de profielen en het algoritme dat de Douane gebruikt om de controles op strategische goederen aan te sturen. De Douane maakt van deze profielen gebruik om invulling te geven aan de opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken. U merkt terecht op dat het belangrijk is om bestaande profielen en algoritmes te evalueren volgens een deugdelijk werkproces. Dit aandachtspunt nemen wij ter harte in onze intensieve samenwerking met de Douane.

Beleidsbeoordelingen

Het verheugt mij dat u concludeert dat de door u onderzochte periodieke rapportages grotendeels voldoen aan de vereisten van de regelgeving en dat deze voldoende inzicht geven in de resultaten van beleid in de praktijk,

Invest International Public Programs (IIPP)

U handhaaft de onvolkomenheid uit 2024 omdat niet alle tekortkomingen in 2025 zijn opgelost. Zoals u terecht constateert, is de uitvoering van het verbeterplan op dit aspect langzamer verlopen dan gepland.

U constateert voorts dat op deelaspecten wel vooruitgang is geboekt. Deze voortgang ziet onder meer op de versnelling van de aanlevering van de financiële informatie en de eerste stappen in de toetsing van de rechtmatigheid. Er is een afspraak gemaakt met IIPP om de aanlevering van de gecontroleerde cijfers verder te vervroegen.

De ongecontroleerde cijfers van IIPP zijn op 26 februari 2026 ontvangen en verwerkt. De door de externe accountant gecontroleerde cijfers heeft IIPP op 26 maart 2026 aangeleverd. Dit was aanzienlijk sneller dan in voorgaande jaren en bracht geen grote verschillen aan het licht, maar het was te laat voor verwerking in de jaarrekening 2025 BHO. Daardoor is in de verantwoording op het moment van vaststellen (13 maart 2026) nog sprake van een onzekerheid, met een beperking bij de controleverklaring van de ADR tot gevolg. Deze onzekerheid kon achteraf grotendeels worden weggenomen met de gecontroleerde cijfers. Bij de eerste toetsing op enkele aspecten van de rechtmatigheid door de accountant van IIPP zijn geen signalen van onrechtmatigheden geconstateerd.

¹ Een vergunningplicht voor doorvoer met overlading bij dual-use goederen geldt alleen bij de meest sensitieve dual-use goederen, zoals bepaald in bijlage IV van de Dual Use Verordening.

De inzet is om in 2026 het verantwoordings- en toezichtkader, inclusief controleprotocol en werkafspraken, af te ronden, zodat de gecontroleerde cijfers van IIPP tijdig in de jaarrekening BHO kunnen worden verwerkt en de rechtmatigheid van uitgaven en verplichtingen aantoonbaar is. Mijn streven is dat daardoor volgend jaar geen sprake meer is van een beperking bij de controleverklaring over 2026.

Op basis van de aangeleverde conceptcijfers zijn de verplichtingen van de twee revolverende fondsen DGGF en DTIF nog aangepast per jaareinde 2025. De verplichtingen zijn gecorrigeerd naar het bedrag dat IIPP jegens derden daadwerkelijk is aangegaan. Het overleg met de minister van Financiën over de systematiek van vastlegging van de revolverende fondsen DGGF en DTIF in de administratie wordt in 2026 voortgezet.

Bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking

Ik waardeer de conclusies uit uw onderzoek dat de gemaakte keuzes en aanpak van de bezuinigingen van kabinet Schoof transparant en onderbouwd zijn. Het risico van fragmentatie van het ODA-budget heeft onze continue aandacht, ook nu we weer een stap richting de OESO-norm zetten. Het onderzoek maakt de kanttekening dat een inhoudelijke strategische analyse van de langetermijneffecten van de bezuinigingen ontbreekt. Een dergelijke causale analyse is uitermate lastig gelet op de geopolitieke en volatiele context van het werk op ontwikkelingssamenwerking, waaronder effecten van diverse oorlogen, klimaatverandering en ODA-bezuinigingen. De impact van de bezuinigingen van het vorige kabinet wordt zo goed als mogelijk meegenomen in de evaluatieonderzoeken binnen de Strategische Evaluatie Agenda (SEA).

Tenslotte wil ik u bedanken voor de onderzoeken het afgelopen jaar op het beleidsterrein van buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking. De hiervoor verkregen inzichten dragen bij aan een doelmatiger en efficiëntere beleidsuitvoering en -verantwoording.

Hoogachtend,

S.W. Sjoerdsma

De minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking